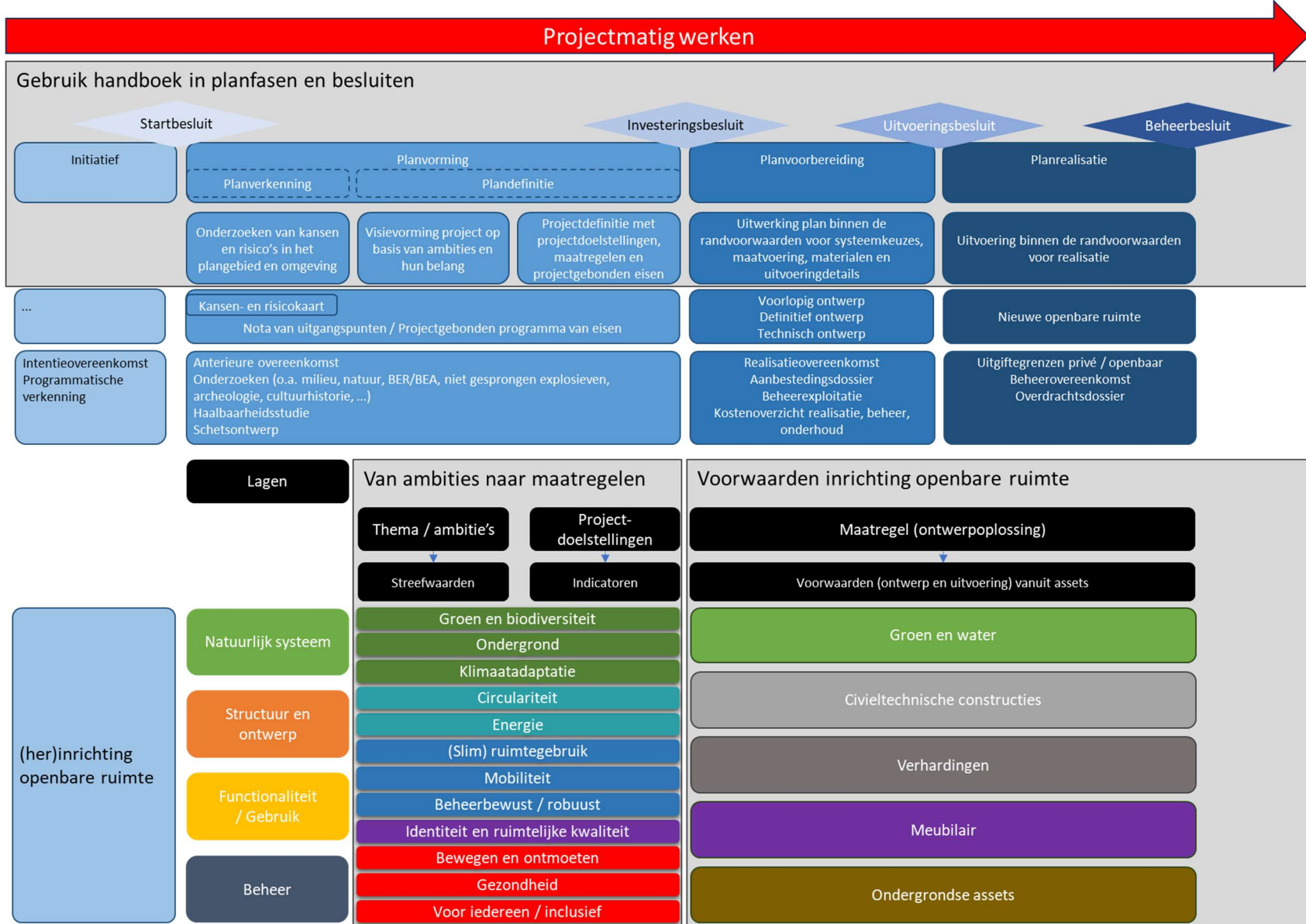
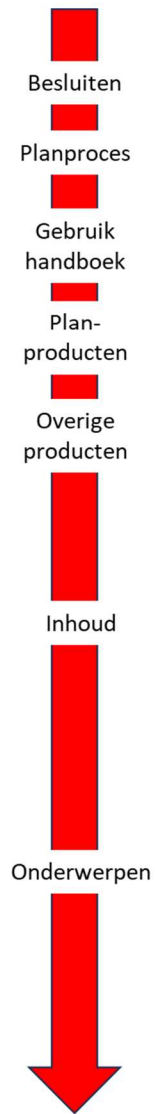

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	1
Inleiding.....	3
Deel 1: Van ambities naar maatregelen.....	7
Groen, biodiversiteit en dierenwelzijn (GB)	11
Ondergrond (OG).....	16
Klimaatadaptatie (KA).....	19
Circulariteit (CI).....	24
Energie (EN)	30
Ruimtegebruik (RG)	36
Mobiliteit (MO).....	38
Beheerbewust (BB)	43
Identiteit en ruimtelijke kwaliteit (IK).....	46
Bewegen en ontmoeten (BO)	51
Voor iedereen / inclusief (IN)	55
Milieukwaliteit en gezondheid (MG)	59
Deel 2: Gebruik handboek in planfasen en besluiten	61
Doel van de besluiten	63
Samenwerken in het planproces	64
Grote en kleine initiatieven	65
Proceseisen.....	66
Deel 3: Voorwaarden inrichting openbare ruimte	73
Verhardingen	75
Civiele constructies	83
Groen en water.....	88
Meubilair	95
Ondergrondse assets	100
Colofon.....	102
Bijlage 1 Uitgangspunten Privaat – Publiek	103
Bijlage 2 Werken in de openbare ruimte	105
Bijlage 3 (Tijdelijke) Verkeersmaatregelen	115
Bijlage 4 Overdracht openbare ruimte	120
Bijlage 5 Toetsoverleg Leefomgeving.....	130

INLEIDING

De openbare ruimte vormt het fundament en de aankleding van de stad. Dat moet een gezonde omgeving zijn, waarin we ons thuis voelen en die het ons allemaal mogelijk maakt om zelfstandig mee te doen. Dit stelt eisen aan de kwaliteit van de openbare ruimte en de objecten, elementen en materialen waarmee deze wordt opgebouwd. Gebruikers hebben voortdurend nieuwe wensen in het gebruik van de openbare ruimte.

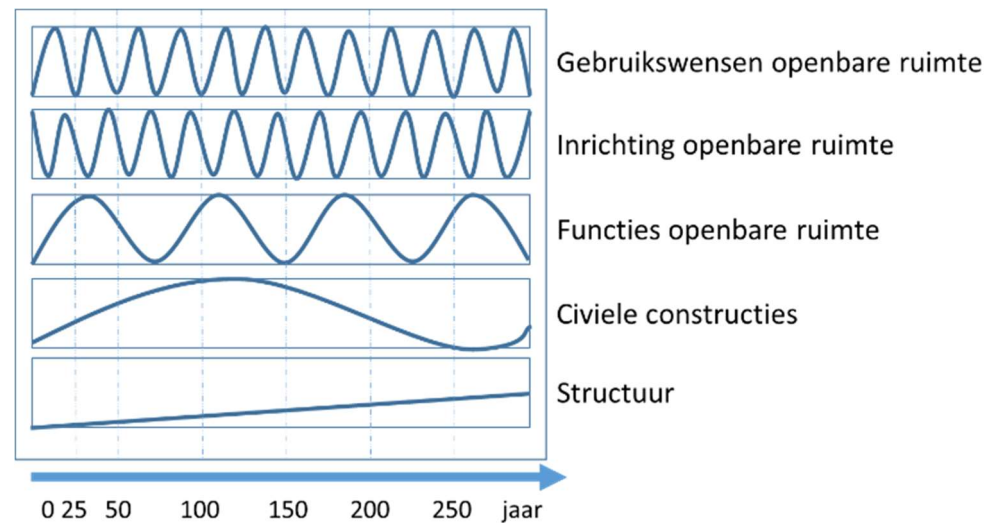
Zoals in de omgevingsvisie Amersfoort 2030 – 2040 “Gezond samenleven” is uiteengezet staat Amersfoort voor een grote opgave in het ruimtelijk domein. Amersfoort groeit, omdat we voor veel mensen een aantrekkelijke stad zijn om te wonen, te werken en te recreëren. De openbare ruimte in de grote naoorlogse uitbreidingswijken is toe aan vernieuwing. En vanwege de bouw van woningen, economische ontwikkelingen, klimaatverandering en energietransitie moet de stad op veel plekken ingrijpend worden aangepakt. Kortom, redenen genoeg om te werken aan het behoud en het versterken van de bestaande kwaliteiten van onze stad en waar nodig en mogelijk nieuwe toe te voegen.

Met steeds meer bewoners, mensen en dieren, is het van groot belang dat er voldoende (openbare) ruimte is om te verblijven, te bewegen en te ontmoeten. Groei en vooral bij inbreidingen, vraagt om het zorgvuldig (her-)inrichten van de openbare ruimte. Met het schaarser worden van de ruimte neemt de druk op de openbare ruimte boven- en ondergronds alleen maar toe. Het is dus zoeken naar ruimte voor groen en vooral voldoende grote aaneengesloten groene gebieden om meer waarde te bieden voor biodiversiteit, leefruimte voor planten en dieren en recreatie. Deze opgaven moeten worden gecombineerd met ruimteclaims om de energietransitie vorm te geven, de stad klimaatbestendig te maken en veranderingen in mobiliteit. Tegelijkertijd hebben we in Amersfoort veel oud en nieuw cultuurhistorisch erfgoed dat we willen behouden, versterken, benadrukken of verrijken met nieuwe inzichten. En tot slot kan de groei alleen in goede banen worden geleid als geïnvesteerd wordt in meer ruimte voor fietsers en voetgangers en beter openbaar vervoer en de auto minder ruimte krijgt. Dit draagt weer bij aan een gezondere leefstijl en gezondere omgeving.

Kortom, we staan voor uitdagingen bij het inrichten van de openbare ruimte. Bij de (her-)inrichting van de ruimte komen de vele opgaven samen en vaak zal niet alles maakbaar en combineer zijn. Dat betekent keuzes maken in wat wel en niet wordt gerealiseerd in een project. Daarmee ontstaat ook de plicht om op een transparante en navolgbare manier verantwoording af te leggen over de keuzes en het rapporteren van welke ambities en doelen wel worden gerealiseerd. Het handboek biedt daarvoor een systematiek.

In dit Handboek Inrichting Openbare Ruimte geven we de ambities de gemeente Amersfoort weer en vertalen deze naar streefwaarden en concrete maatregelen in de openbare ruimte. De HIOR maakt geen nieuw beleid, maar verbindt strategische doelen en ambities met operationele projectdoelen. Indicatoren moeten deze doelen ook meetbaar maken. Nieuw vastgesteld beleid wordt steeds toegevoegd en daarmee legt de HIOR vast wat voor ons belangrijke waarden zijn. De openbare ruimte is een waardevol en kostbaar goed en wordt aangelegd voor lange tijd.

DE RITMES VAN DE OPENBARE RUIMTE

De ritmes van de openbare ruimte verschillen. De structuur van de stad is in principe voor eeuwen bepaald. Dit heeft ook te maken met de geografische opbouw van het gebied. Gebouwen en civiele constructies, zoals bruggen en kades worden ook vaak voor een lange tijd gemaakt. De frequenties waarin het gebruik en de inrichting van de openbare ruimte veranderen liggen daarentegen veel hoger.

Bij de inrichting van de openbare ruimte is het daarom goed om stil te staan bij het type keuzes dat wordt gemaakt. Een ingreep in de structuur heeft betekenis voor vele generaties na ons. Het bepalen van de functie-indeling heeft ook een lange betekenis, terwijl de keuzes die we maken voor de inrichting veel korter van invloed zijn.

De ritmes van de openbare ruimte vragen bij de inrichting om een balans tussen beproefde methoden, succesvolle oplossingen en ruimte voor nieuwe methoden en nieuwe oplossingen. Dit hebben we nodig om een toekomstbestendige ruimte te realiseren in nieuw te ontwikkelen gebieden, bij transformatie van gebieden en bij het beheer in de bestaande stad.

Figuur 1 Ritmes in de openbare ruimte

DE GEREEDSCHAPSKIST OP ORDE

Wij vertrouwen erop dat iedereen die betrokken is bij de inrichting van de openbare ruimte beschikt over de kennis en gereedschappen om zijn/haar bijdrage aan de inrichting van de openbare ruimte te leveren. Wij gaan er ook vanuit dat iedereen op zijn/haar vakgebied op de hoogte is van de relevante wet- en regelgeving en ook de daarbij behorende normen en richtlijnen.

We verwachten ook dat iedereen die betrokken is bij de inrichting van de openbare ruimte zijn/haar gezonde verstand en creativiteit gebruikt: Klakkeloos toepassen van richtlijnen is, met name in de bestaande stad, niet altijd mogelijk: **soms kan het niet zoals het moet, maar moet het zoals het kan.** Het is

altijd nodig om keuzes en eventuele afwijkingen van de richtlijnen te beargumenteren en te verantwoorden. Dit moet altijd in overleg met en met instemming van de gemeente.

DOEL VAN DIT HANDBOEK

Als eigenaar en beheerder van de openbare ruimte reiken we in dit boek de ambities aan die we in de ruimte willen verwezenlijken. Ook reiken we beproefde methoden en succesvolle oplossingen aan.

We geven handvatten voor het proces waarin we samen optrekken om met bestaande en nieuwe ingrediënten een nieuw recept voor de openbare ruimte te doordenken, te maken en te (be)proeven. Daarvoor geven we aan hoe en wanneer wij vanuit onze beheerverantwoordelijkheid betrokken zijn en willen zijn bij de inrichting van de openbare ruimte en waar wij op letten. De invalshoeken daarvoor zijn divers.

Ook geven we handvatten voor het plan- en besluitvormingsproces en op inhoudelijke randvoorwaarden en uitvoeringsvoorschriften.

Het is voor ieder initiatief van belang om vanuit dit Handboek de relevante onderdelen te betrekken en een plek te geven in het planproces, overeenkomsten en contracten, de planproducten die worden gemaakt in het planproces en bij de uitvoering van (her)inrichting van de openbare ruimte.

LEESWIJZER

We benoemen drie partijen in het Handboek: gemeente, beheerder en initiatiefnemer. Als we het over gemeente hebben, is dit generiek bedoeld. Als we beheerder zeggen, wordt specifiek de beherende afdeling van de gemeente bedoeld. De initiatiefnemer is degene die het initiatief neemt tot een activiteit. Dat kan een externe partij zijn of (iemand van) de gemeente zijn.

Het Handboek is voor iedereen die betrokken is bij de inrichting van de openbare ruimte. Van bestuurder tot tekenaar, van projectontwikkelaar tot projectleider, van planoloog tot jurist en van stedenbouwkundige tot werkvoorbereider. Het Handboek is ook bedoeld voor het totale proces van initiatief tot oplevering van de openbare ruimte. Dit maakt de informatie in het Handboek zeer divers: van abstracte ambities tot technische details. Afhankelijk van je rol in het proces zijn meer of minder onderdelen relevant voor de uitvoering van je rol. Het Handboek bestaat uit drie delen:

1. Van ambities naar maatregelen voor de openbare ruimte – Bij elk initiatief wordt bepaald welke thema's / onderwerpen bij (her)inrichting van de openbare ruimte in Amersfoort aandacht moeten krijgen. Bij interne initiatieven gebeurt dit door de opdrachtgevende afdeling. Bij initiatieven door derden zal dit in samenspraak tussen de gemeente en de initiatiefnemer gebeuren. Vervolgens is in dit deel terug te vinden hoe met het betreffende thema moet worden omgegaan en welke voorwaarden van toepassing zijn. Dit deel is bedoeld voor opdrachtgevers, projectmanagers, ontwerpers en adviseurs die het plan bedenken en maken.

2. Gebruik handboek in planfasen en besluiten – Voor elk initiatief zijn er momenten waarop er besluiten nodig zijn van/door de gemeente. Deze besluitvormingsmomenten zijn de kapstok voor toepassing van dit Handboek. Op maat van het initiatief kunnen afspraken worden gemaakt over de inrichting van het planproces en de te maken planproducten.
Dit deel is vooral bedoeld voor ontwikkelaars, programmamanagers, projectmanagers / -leiders en juristen.
3. Voorwaarden voor inrichting openbare ruimte – Voor de inrichting van de openbare ruimte zijn technische voorwaarden van toepassing die specifiek voor Amersfoort gelden.
Dit deel is vooral bedoeld voor ontwerpers en werkvoorbereiders die het uiteindelijke plan uitwerken naar uitvoeringstekening(en) en werkvoorschriften.

VOOR WELKE INITIATIEVEN IS HET HANDBOEK BEDOELD?

Het Handboek is in principe bedoeld voor alle initiatieven waarbij de openbare ruimte wordt ingericht. Sommige opgaven vragen om oplossingen over eigendomsgrenzen heen. Voor die opgaven is het handboek ook een handleiding. Dit geldt bijvoorbeeld voor maatregelen om onze stad klimaatbestendig te maken. Daarnaast zijn er situaties waarin de private ruimte het gebruik en beheer van de openbare ruimte beïnvloedt. Ook dan is het handboek van toepassing.

	Openbare ruimte	Private ruimte
Wel	Gebiedsontwikkeling Functiewijziging Herinrichting Vervanging	
Niet	Groot onderhoud Dagelijks onderhoud	Activiteiten op private kavels

Figuur 2 Bij welke initiatieven moet het handboek worden toegepast?